

Проф. др Жељко Мирјанић,
Правни факултет Универзитет у Бањој Луци

Прегледни научни чланак*

UDK: 364.35(497.6)

НОВИНЕ У ПЕНЗИЈСКОМ И ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Апстракт: Доношењем Закона о пензијском и инвалидском осигурању 2011. године започела је нова фаза реформе модела међугенерациске солидарности. Циљеви законодавца су заштита социјалне сигурности пензионера и других корисника права и финансијска самоодрживост јавног фонда пензијског и инвалидског осигурања, угрожених због погоршања старосне структуре становништва, неповољних економских и социјалних околности. Прокламовани циљеви реформе су: стабилност прихода, шири обухват становништва старијег од 65 година, повећање одговорности осигураника, враћање повјерења у модел осигурања, преношење појединих права бораца у систем борачко-инвалидске заштите. У новом закону права остају иста као у претходном закону али су поштрени услови за стицање права, да би се смањио нагли прилив нових корисника права. Примјена поштрених услова за стицање права на старосну пензију је постепена јер другачији приступ није социјално издржљив.

Кључне ријечи: реформа, модел међугенерациске солидарности, пензија, финансијска самоодрживости јавног фонда.

* Рад примљен: 07.10.2012.

Рад прихваћен: 08.11.2012.

Увод

Доношење нових и промјена важећих законских и других прописа у процесу реформе модела међугенерациске солидарности пензијског и инвалидског осигурања је неизбјежан и континуиран процес. У оквиру тог процеса донијет је Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске“, број 131/11). Разлози за то су тенденција погоршања старосне структуре становништва, сталне промјене економских, социјалних и других околности, од којих највише утичу неповољан и све неповољнији однос броја осигураника и броја пензионера, неповољан однос висине просјечне пензије и висине просјечне плате, притисак за увећање стопе доприноса осигурања и додатног финансирања из буџета да би се покрио непрекидни раст финансијских потреба јавног фонда пензијског и инвалидског осигурања. Неповољне околности доводе у питање дугорочну финансијску стабилност и одрживост овог модела осигурања, а недовољан прилив новца усљед економске и финансијске кризе води дефицитарном финансирању. Стога је основни циљ актуелне фазе реформе заштита достигнуте и увећање социјалне сигурности пензионера и других корисника права и достизање и очување финансијске самоодрживости овог фонда. Како наводи проф. др Боривоје Шундерић иза потребе за социјалном сигурношћу стоје организовани институционализовани социјални системи који својим функционисањем на основу унапред утврђене и испланиране политике развоја (економског и социјалног) обезбеђују њено задовољавање.¹

Полазна теза у анализи новина у осигурању јесте да ће оне довести до промјена у кратком року (повећан прилив нових осигураника, смањен прилив нових корисника права), до промјена у дужем року (самоодрживост јавног фонда) и да је могуће успоставити одрживост фонда и задржати социјалну сигурност пензионера, без значајног повећања додатних средстава из буџета.

Ток законодавног поступка и разлике између нацрта и приједлога закона су потврдиле да креирање нормативних рјешења у области социјалне сигурности тражи социјалну осјетљивост законодавца, конкретно према захтјевима осигураника и пензионера, упоредо са захтјевом да се гради финансијски одржив систем. Закон о пензијском и инвалидском осигурању је донијет у редовном законодавном поступку са проведеном јавном расправом о нацрту закона, двоструко дужем него обично, а истовремено је текао социјални дијалог у економско-

¹ Б. Шундерић, *Социјално право - основне идеје и вредности*, Зборник радова са Саветовања правника, 2009, Златибор, стр. 466.

социјалном савјету и дијалог са заинтересованим друштвеним партнерима (удружењима на чије се чланове примјењује закон).

Највише пажње током дијалога и консултација са партнерима дато је питању повезаности права бораца, војних инвалида и чланова породица погинулих бораца и умрлих војних инвалида у пензијском и инвалидском осигурању и права која имају у оквиру борачко-инвалидске заштите. То је нормативно ријешено тако што су права бораца која се односе висину пензије осим појединих права, издвојена из пензијског и инвалидског осигурања и уређена законом о борачко-инвалидској заштити. Новим Законом о пензијском и инвалидском осигурању укинут је гарантовани пензијски основ за борце од прве до пете категорије и у Закону о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца одбрамбено-отаџбинског рата („Службени гласник Републике Српске“, број 131/11) замјењен борачким додатком на мјесечном нивоу. Тако је избјегнуто да се за ове намјене дају финансијска средства скупљена по основу уплате доприноса за осигурање. Задржана је обавезе Републике да обезбјеђују финансијска средства за одређена права ових категорија у оквиру пензијског и инвалидског осигурања: за дио пензије увећан по основу посебног стажа, за инвалидску пензију у пуном износу ако је узрок инвалидности повреда у рату или болест узрочно-последично везана за учешће у рату, за породичну пензију у пуном износу ако је лице иза кога је пензија остварена, погинуло као борац или је смрт тог лица узрочно-последично везана за учешће у рату и сл.

Резултат дијалога су разлике између нацрта и приједлога закона којима су: прецизније уређени проширење круга осигураника и редосљед основа осигурања, промјењени услови за старосну пензију, умањења пензија за остваривање права прије навршених 65 година живота, прецизиран поступак за утврђивање радних мјеста на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, одређене веће године живота као старосна граница до које се обезбјеђује професионална рехабилитација, брисане одредбе по којима висина исплаћених пензија зависи од висине расположивих средстава.

1. Проблеми модела међугенерациске солидарности

Анализа новина у пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске може послужити за упоредну анализу закона и истраживање могућих промјена, стога што су проблеми и циљеви реформе слични у земљама балканског региона и другим европским земљама. Тако проф. др Бранко Лубарда наводи да у Србији, низ година се дефицит у фондовима

осигурања покрива веома високим издвајањима из Буџета Републике и да реформа пензијског осигурања, као и реформа здравственог осигурања треба да омогући чвршће основе за финансијску одрживост система социјалног осигурања, и потврђује у јавности прихваћен став да систем социјалног осигурања заснован на Бизмарковом моделу (из обавезних доприноса осигураника и послодаваца) не може да функционише без обезбеђења средстава у буџету.²

Потврда овог става јесте чињеница да у Закону о пензијском и инвалидском осигурању нема одредбе о исплати пензија према стању средстава предвиђених за исплату, за разлику од претходног закона и нацрта новог закона. Основни разлог за одступање јесте велика несразмјера између средстава потребних за финансирање права и прилива средстава по основу уплате доприноса. Истовремено су прецизно уређени критеријуми за утврђивање обавеза републичког буџета за покриће обавеза насталих по основу остваривања права под повољнијим условима, по основу посебног стажа, по основу већег обима права одређених категорија осигураника у односу на обим права осталих осигураника, што није био случај у претходном закону. Тако се као буџетска обавеза рачуна разлика између пензије коју корисник прима и пензије коју би примао само за стаж осигурања за који је уплаћен допринос. Да би систем пензијског и инвалидског осигурања као и “било који социјални систем могао да обезбеди социјалну сигурност, неопходна је активна улога државе, која може имати различите облике, као што су јавна политика, правна регулатива, организациона структура, финансијска помоћ и слично”³.

Висина додатних средстава из буџета је ограничена. У неповољним економским и социјалним околностима које у региону трају од осамдесетих година прошлог вијека до данас, као рјешење по себи, намеће се смањење обима и висине права корисника у мјери неопходној да се одржи финансијска стабилност осигурања. Претходним Законом о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07, 33/08, 01/09, 71/09, 106/09 и 118/09) извршене параметарске промјене омогућиле су стабилност осигурања у првој деценији овог вијека. Дјелимичним промјенама система осигурања су: пооштрени услови за стицање права на старосну пензију (године старости као

² Б. Лубарда, *Социјална права и економска криза*, Зборник радова са Саветовања правника, 2009, Златибор, стр.39.

³ А. Петровић, *Социјална сигурност у условима глобализације - екстензија социјалне сигурности*, Зборник радова са Саветовања правника, 2009, Златибор, стр. 487.

услов подигнуте са 60 на 65 година), висина пензијског основа учињена зависном од новчаних прихода за које је обрачунат и уплаћен допринос, смањен највиши проценат за одређивање висине пензије са 85% на 75%, укинута категорије осигураника под повољнијим условима и посебним прописима и изједначене са осталим осигураницима, искључени из осигурања право на новчану накнаду за тјелесно оштећење и право на новчану накнаду за помоћ и његу. Ова нормативна рјешења задржана су у новом закону донијетом 2011. године. Доношењем овог закона започела је нова фаза реформе, као наставак раније започете параметарске реформе.

Разлике између новог и претходног закона о пензијском и инвалидском осигурању показују продубљавање кризе модела међугенерациске солидарности и могуће облике за реализацију циљева наведених у Стратегији реформе система пензијског и инвалидског осигурања усвојеној 2010. године од стране Народне скупштине Републике Српске. Основни циљеви реформе одређени су на основу анализе система осигурања, демографске анализе, статистичких података о броју запослених и броју пензионера, висини просјечне плате и просјечне пензије, приходу по основу доприноса и буџета, кретању друштвеног бруто производа, кретању плата, итд.

2. Усклађивање са изворима Европске уније

Упоредо са питањем како реализовати циљева постављене у овој стратегији, поставља се питање односа према изворима Европске уније у оквиру обавеза у процесу европске интеграције. Споразумом о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине потписаним 2008. године, утврђено је да споразум има тежину међународног говора и да у односу на домаће законодавство његове одредбе имају директну примјену и директан учинак. Босна и Херцеговина је преузела обавезу да током транзиционог периода постепено прилагођава законодавство.

За изразу посматраног закона релевантне су обавезе у погледу услова рада и једнаких могућности, те сарадње у области социјалне политике. Обавезе се састоје у томе да се постепено усклађује законодавство са законодавством Заједнице у области услова рада, нарочито здравља и сигурности на раду, те једнаких могућности (чл. 77 Споразума). Предвиђено је да сарадња у области социјалне политике подржи прилагођавање система социјалне сигурности новим економским и социјалним захтјевима како би се осигурао једнак приступ и дјелотворна подршка свим осјетљивим лицима. Сарадња може

укључивати прилагођавање законодавства у погледу услова рада и једнаких могућности за жене и мушкарце, лица с посебним потребама и за сва осјетљива лица узимајући као основу ниво заштите који постоји у Заједници. У оквиру сарадње посебно ће се водити рачуна о приоритетима правне течевине (acquisa) Заједнице у овој области (чл. 99 Споразума).

Стваралац закона је вршио дјелимично усклађивање са одређеним изворима тражећи одредбе које су релевантне за предмет законског уређивања пензијског и инвалидског осигурања. Извори Европске уније у области пензијског осигурања уређују, углавном, координацију између законодавстава држава чланица, гдје је примарна одговорност државе чланице и релативно слаба регулација на нивоу уније.

Као примарни извор како је наведено у образложењу приједлога закона, кориштене су поједине одредбе Повеље о основним правима Европске уније: одредба у којој је прописано да је забрањен сваки облик дискриминације (чл. 21.); одредба у којој је прописано да једнакост између мушкараца и жена треба да буде обезбијеђена у свим областима, укључујући области рада, запошљавања и плата, те да начело једнакости није у супротности са мјерама које садржавају посебне предности за недовољно заступљен пол (чл. 23.); одредба у којој је прописано да Европска унија признаје и уважава право старих лица на достојан и самосталан живот, те учешће у друштвеном и културном животу (чл. 25.); одредба у којој је прописано да Европска унија признаје и уважава право лица са инвалидитетом на кориштење мјера које им осигуравају самосталност, социјално и професионално укључивање, те учешће у животу у заједници (чл. 26.); одредба у којој је прописано да Европска унија признаје и уважава право на приступ давања из социјалне сигурности и социјалним службама које осигуравају заштиту у случају болести, мајчинства, повреда на раду, потребе туђе помоћи или старости, као и незапослености, према условима из права Европске уније, законодавстава држава чланица и праксе (чл. 34.); одредба у којој је прописано да сваки појединац који живи или се законито креће унутар Европске уније има право на давања из социјалног осигурања и социјална давања према праву Европске уније, законодавству држава чланица и праксе (чл. 34.).

Предлагач је извршио дјелимично усклађивање са секундарним изворима права Европске уније и у образложењу приједлога закона навео идентификоване изворе и примјере усклађивања, од којих су издвојени сљедећи:

- Регулатива 1408/71/ЕЕС из 1971. године о примјени система социјалне сигурности на раднике, самосталне предузетнике и чланове њихових породица који се крећу унутар заједнице. Творац закона је вршио усклађивање са предметном регулативом на начин да је преузео дефиницију осигураника (чл. 1.) и одредио да је осигураник лице осигурано на обавезно и лице осигурано на добровољно пензијско и инвалидско осигурање. У члану 4. Регулативе прописано је да се она примјењује на цјелокупно законодавство које се односи на давања за случај болести и мајчинства, давања за случај инвалидности, укључујући оне намијењене одржавању или побољшању способности зарађивања, давања за случај старости, давања за надживјеле чланове породице, давања за случај несреће на раду и професионалних болести, давања за случај смрти, давања за случај незапослености и породична давања. Наведена одредба је дјелимично преузета будући да је незапосленост предмет закона којим се уређују посредовање при запошљавању и права за вријеме незапослености.

- Регулатива 574/72/ ЕЕС из 1972. године о начину примјене поменуте Регулативе. Творац закона је вршио усклађивање са предметном регулативом на начин да је уважио одредбе о потреби формирања тијела за комуникацију између установа и корисника (чл. 3. Регулативе), те одредио да је Фонд јавна установа за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, да се на оснивање, организацију и рад фонда примјењује закон који уређује систем јавних служби.

Наведене регулативе су 2003. године допуњене регулативом 859/2003/ЕС којом су њихово важење и примјена проширени и на грађане трећих држава који пребивају на територији Европске уније.

3. Проширење круга осигураника и увођење редосљеда у осигурању

Новим законом је проширен круг обавезно осигураних лица и промјењене дефиниције појединих осигураних лица. Круг лица је проширен увођењем нове категорије обавезних осигураника и проширењем круга унутар постојећих категорија. Насупрот повећању броја осигураника обухваћеним обавезним осигурањем, смањен је број лица у осигурању за случај инвалидности због повреде на раду и професионалне болести док се налазе у одређеним околностима.

Нова категорија обавезних осигураника су лица која обављају пољопривредну дјелатност као носиоци пољопривредног газдинства (претходно осигураници у добровољном осигурању), уписани у Регистар

пољопривредних газдинстава уз услове да лице није старије од 50 година и да има општу здравствену способност. Лице старије од 50 година живота не може до навршених 65 година имати прописани минималан стаж осигурања за остваривање права на старосну пензију.

Појам осигураник радник је проширен на лица радно ангажована ван радног односа. Осигураник радник је проширен на лице које обавља привремене и повремене послове или послове преко омладинске задруге (са навршених 26 година живота, а без обзира на године живота ако није на редовном школовању), на лице које обавља послове на основу уговора о дјелу, ауторског или другог уговора.

Због ширења круга осигураника је прописано да се лицу које истовремено испуњава услове за осигурање у обавезном осигурању по више основа, основ осигурања одређује по одређеном редоследу. Постојање основа осигурања по претходној тачки искључује основ осигурања из наредне тачке: 1. осигураник радник, 2. осигураник самосталних дјелатности, 3. осигураник вјерски службеник и 4. осигураник пољопривредник.

4. Новине у уређивању старосне пензије

Новим законом је ублажен услов у погледу минималних година стажа осигурања потребних за стицање права на старосну пензију у случају када наступи ризик старости и пооштрен услов у погледу минималних година стажа осигурања за стицање права на старосну пензију прије наступања тог ризика.

Осигураник стиче право на старосну пензију кад наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, умјесто 65 година живота и 20 година стажа осигурања према претходном закону. Идеја о праву на социјалну пензију је замјењена тако што је смањена доња граница стажа осигурања и уведено више нивоа најниже пензије зависно од дужине пензијског стажа. Облици заштите категорије пензионера са најмањим износом пензије су промјењени. Умјесто загарантоване пензије за 40 година пензијског стажа и најниже пензије у износу од 50% од загарантоване, прописује се више нивоа најниже пензије у зависности од дужине стажа осигурања корисника. Најнижа пензија не може бити нижа од 50% од просјечне пензије исплаћене за децембар претходне године. Најнижа старосна и инвалидска пензија зависи од дужине стажа осигурања и одређује се у проценту од просјечне пензије исплаћене за децембар претходне године. Обезбјеђује се заштита ових категорија пензионера на терет буџета.

Право на старосну пензију има осигураник без обзира на године живота када наврши 45 година стажа осигурања (у нацрту закона када наврши 45 година пензијског стажа). Пооштравање је у томе да право на старосну пензију може остварити осигураник кад наврши 45 година стажа осигурања умјесто 40 година пензијског стажа према претходном закону. Наведене измјене воде смањењу прилива нових пензионера и неповољног односа између броја пензионера и броја осигураника. Предност је дата финансијским циљевима у односу на захтјеве за повећањем запошљавања.

Осигураник мушкарац који нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 60 година живота и 40 година пензијског стажа. У нацрту закона је било предвиђено да се задрже рјешења из претходног закона по којима право на старосну пензију може да оствари осигураник без обзира на године живота када наврши 40 година стажа осигурања, као и да осигураник жена ако то хоће може да оствари право на старосну пензију када наврши 35 година стажа осигурања без обзира на године живота. Умјесто тога је прописано да осигураник жена без навршених 65 година живота, има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања. Код осигураника мушкараца тражи се навршење одређених година пензијског стажа, а код осигураника жене тражи се навршење одређених година стажа осигурања што може довести до спорова у правној пракси. Да би се дестимулисало пензионисање прије навршене 65. године живота, пензија се смањује за сваку годину ранијег одласка у старосну пензију. Пензија се умањује по 4% за сваку пуну годину раније оствареног права максимално до износа најниже пензије. Умањење престаје када корисник наврши 65 година живота.

Задржано је рјешење из нацрта да осигураннику који има навршен стаж осигурања са увећаним трајањем старосна граница за остваривање права на старосну пензију од 65 година снижава се зависно од степена увећања стажа а највише до 55 година.

Промјене у погледу одређивање висине старосне пензије састоје се у увођењу бод система да би се заштитила финансијска стабилност јавног фонда. Према Стратегији, без примјене новог закона, ако би хтјели задржати коефицијент исплате на нивоу 1 укупни буџетски трансфери би се константно повећавали од нивоа 2,2 БДП-а до максималних вриједности од 8,8% БДП-а, 2067. године. Према бод систему осигураннику се за сваку годину осигурања одређује годишњи лични коефицијент. Збир годишњих личних коефицијената дијели се са периодом за који су обрачунати и добије лични коефицијент осигураника. Производ личног

коефицијента осигураника и његовог пензијског стажа представља личне бодове осигураника. Висина пензије се одређује тако што се лични бодови осигураника множе са вриједношћу општег бода за годину у којој се остварује право. За одређивање личних бодова осигураника пензијски стаж може износити највише 45 година.

Промјењен је начин усклађивања пензија, тако да се пензије усклађују од 1. јануара сваке године према проценту који представља половину збира процента промјене просјечне нето плате и процента промјене потрошачких цијена на годишњем нивоу у Републици у претходној години (у нацрту је датум усклађивања био 1. март).

5. Новине у уређивању породичне пензије

Промјене се односе на услове за остваривање права на страни осигураника и на услове на страни чланова породице. Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску пензију и чланови породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије. Као значајна промјена појединих услова на страни чланова породице поштрени су услови за стицање права за породичну пензију за удовицу и удовца. Удовица има право на породичну пензију ако је на дан смрти супруга навршила 50 (претходно 45) година живота, а удовац ако је на дан смрти супруге навршио 60 (претходно 55) година живота. Остали услови за стицање права на породичну пензију за удовицу и удовца нису промјењени, као што нису промјењени услови за дјецу.

6. Новине у уређивању права по основу инвалидности

Права по основу инвалидности су иста у односу на претходни закон (право на инвалидску пензију и права по основу смањене радне способности). Промјењени су услови за инвалидску пензију осим случајева када је губитак способности за рад проузрокован повредом на раду или професионалном болешћу, када право на инвалидску пензију није условљено дужином пензијског стажа. За стицање права на инвалидску пензију тражи се минималан број година стажа осигурања или година пензијског стажа умјесто покривености радног вијека стажом осигурања. Право на инвалидску пензију има осигураник код кога је губитак способности за рад проузрокован повредом ван рада или болешћу, под условом да до настанка инвалидности има пет година стажа осигурања или десет година пензијског стажа. Осигураник до

навршених 35 година живота има право на инвалидску пензију под условом да до настанка инвалидности има двије године стажа осигурања.

Промјењена је старосна граница до које се обезбјеђује професионална рехабилитација тако да осигураник са смањеном радном способношћу има право на професионалну рехабилитацију до навршених 58 година живота (претходно до навршених 55 година живота).

Прецизно су одређени појмови који се односе на ризик инвалидности важни за примјену новог закона: инвалидност осигураника пољопривредника, опасност од настанка инвалидности и неспособност за самосталан живот и рад. Инвалидност код осигураника пољопривредника постоји када је због трајних промјена у здравственом стању које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, повредом ван рада или болешћу, настала потпуна неспособност за обављање пољопривредне дјелатности односно послова које редовно обавља у свом пољопривредном газдинству. Дефинисани су опасност од настанка инвалидности и неспособности за самосталан живот и рад, што је ново у односу на претходни закон и нацрт новог закона. Опасност од настанка инвалидности постоји када при обављању одређених послова, без обзира на провођење општих и посебних мјера заштите и заштите здравља на раду утврђених прописима, услови и захтјеви рада утичу на здравствено стање и радну способност осигураника у толикој мјери да је, ради спречавања настанка инвалидности, неопходан распоред на друге послове. Неспособност за самосталан живот и рад постоји када се лице због врсте и тежине физичког или менталног оштећења или врсте и тежине психичке болести не може оспособити за обављање најједноставнијих послова. Дијете код кога у току кориштења права на породичну пензију наступи неспособност за самосталан живот и рад или неспособност за привређивање задржава право на пензију док та неспособност траје.

Закључак

Доношење Закона о пензијском и инвалидском осигурању има првенствено за циљ заштиту дугорочне финансијске одрживости и стабилности обавезног осигурања. Правна анализа показује да се примарни разлози за другачија нормативна рјешења у односу на претходни закон у томе да се: повећа прилив средстава по основу доприноса проширењем круга лица обухваћених обавезним осигурањем; успори прилив нових пензионера поштравањем услова за стицање права на старосну пензију и права на породичну пензију;

висина пензије учини зависном од прилива средстава кроз бод систем; привилегована права уреде посебним прописима; раздвоји буџетско финансирање права бораца и других корисника борачко-инвалидске заштите од финансирања из доприноса. Посебан значај за остваривање краткорочне финансијске стабилности дат је финансијском надзору. Ефекти повећаног финансијског надзора нису предмет ове анализе и због тога што се питање финансијске дисциплине не може посматрати само кроз питање уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање. Ефекат промјена није предвидљив ни код питања злоупотребе права на инвалидску пензију у дијелу у коме је прописано да Влада умјесто Фонда уређује поступак утврђивања инвалидности и неспособности члана породице, обим и садржај медицинске документације, поступак ревизије и контроле налаза, оцјена и мишљења.

Према концепту новог закона права остају иста као у претходном закону али се разликују услови за стицање права. Примјена нових услова је постепена јер другачији приступ није социјално издржљив. То показује прелазни период за примјену одредби о новим условима за право на старосну пензију, по коме од 2013. године старосна граница износи 56 година код осигураника мушкарца, односно 54 године код осигураника жене и сваке сљедеће године се повећава за осам мјесеци до 2019. године када ће износити 60 година код осигураника мушкараца, односно 58 година код осигураника жене. Да примјена новог закона не би довела у питање висину пензије, номинална вриједност општег бода је таква да пензија одређена примјеном бод система за осигураника са 40 година стажа осигурања буде идентична пензији тог осигураника одређеној према претходном закону. Зависно од начина изласка из финансијске кризе зависи питање редовног годишњег усклађивања општег бода.

Доношењем новог закона започела је нова фаза реформе. Могу се очекивати учестале промјена овог закона, као што је то био случај са претходним законом у претходној фази реформе (промјењен 13 пута), као и да ће на крају актуелне фазе реформе услиједити доношење новог закона. У питању је реформа продуженог трајања и дуготрајни процес прилагођавања законских одредби стварним социјалним и финансијским околностима.

Литература и извори

Лубарда Б. (2009.), *Социјална права и економска криза*, **Зборник радова са Саветовања правника**, (стр.39), Београд, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије

Мирјанић Ж. (2003.) **Социјално право са основама права** (дио Социјално право), Бања Лука, Филозофски факултет,

Петровић А. (2009.), *Социјална сигурност у условима глобализације - екстензија социјалне сигурности*, **Зборник радова са Саветовања правника**, (стр.487.) Београд, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије

Шундерић Б. (2009.), *Социјално право - основне идеје и вредности*, **Зборник радова са Саветовања правника**, (стр.466), Београд, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије

*Prof. Željko Mirjanić, Ph.D.,
Faculty of Law, University of Banja Luka*

NEW IN PENSION AND DISABILITY INSURANCE OF REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

With the passing of the Law on Pension and Disability Insurance in 2011, a new phase of the intergenerational solidarity model reform began. The goals of the legislator are the protection of social security of pensioners and other users of the rights and the financial self-sustainability of the pension and disability insurance public fund, which are endangered because of the impairment of population's age structure and unfavourable economic and social circumstances. The proclaimed goals of the reform are: income stability, broader scope of population over 65 of age, increase of responsibility of insurers, rebuilding trust in the insurance model, transfer of individual rights of veterans into a veteran-disability system. The rights remain the same in the new law as in the previous one; however, the conditions for gaining the rights are tightened in order to decrease the rapid inflow of new users of the rights. The application of the tightened conditions for gaining the rights to old age pension is gradual since a different approach does not hold socially.

Key words: *reform, intergeneration solidarity model, pension, financial self-sustainability of the public fund.*